

Kultur og dannelse – også for de unge og uorganiserede

Af Per B Christensen, formand for Børne- og Kulturchefforeningen og Børne- og Kulturdirektør i Næstved Kommune.

Når farverne i et billede vækker en længsel i os, når nationalsangen brager gennem Parken og samler os i fællesskab, når en gribende bog giver os en klump i halsen, eller når skuespilleren får os til at vride os af grin – så er det kulturen, der har tag i os.

Det er også kulturen, der er på spil, når toge og vægge i ly af mørket bliver malet i flotte farver med graffiti, når stand-up'eren eller rapperen begejstrer og forarger sit publikum og når unge ansigter er svært genkendelige på grund af adskillelige piercinger ved øjne, næse, mund og ører.

Kultur er vigtig for vores identitet, og for at livet føles meningsfuldt. Noget, som tidligere ofte var givet i kraft af traditioner og social baggrund søges nu i høj grad opfyldt gennem kulturelle oplevelser.

De nye tider medfører behov for fornyelse og nyskabelse inden for kultur- og fritidsområdet i kommunerne. Samtidig betyder sammenlægningen af kommuner, at kulturen i de nye store kommuner får en anderledes central rolle. I Børne- og Kulturchefforeningen har vi skrevet et kultur- og fritidspolitisk debatoplæg, der kan medvirke til at sætte sådanne nye aspekter omkring kultur og fritid på dagsordenen.

Som i uddannelsessystemet og på arbejdsmarkedet tegner der sig også inden for kultur- og fritidsområdet et billede af en ”80-20 fordeling”. 80% af befolkningen benytter jævnligt kulturelle tilbud, mens 20% vælger kulturen fra.

Store børn og unge falder fra i foreningslivet, på ungdomsskolen og har for længst forladt biblioteket. Hvis vi vil vide, hvorfor det forholder sig sådan, bliver vi nødt til at tale *med* de ”20%” – og ikke kun *om* dem. Vi må gå ind på deres præmisser, søge dialogen og lytte til deres forslag. Hvilke begrundelser har de for deres fravalg og hvad skal der til for, at de igen kan få lyst til at benytte kommunens kultur- og fritidstilbud?

Kultur og dannelse på børnenes og de unges præmisser

Børne- og ungdomskultur er vigtig. Børn og unge har et særligt behov for at blive anerkendt som individer og for at blive støttet i at udvikle deres identitet og personlighed og her har kulturen en afgørende rolle. En kultur, der både er for, af og med børn og unge.

Kultur *for* børn er kultur i øjenhøjde, på børnenes niveau og præmisser. Kultur for børn giver børnene mulighed for at opleve verden på en anden måde og opnå ny viden. Kultur *af* børn afspejler og anerkender barnets tankesæt og handlemønstre. Kultur *af* børn giver børnene stemme. At styrke børnekulturen er altså også et demokratisk projekt. Kultur *med* børn hjælper barnet til at forstå verden og sig selv i verden. Kultur *med* børn hjælper også barnet til at formidle sin verden. Dermed er kulturen med til at bygge bro mellem barnets og de voksnes verden.

Ungdomskultur er ligeledes vigtig, fordi den giver den unges tankesæt og handlemønstre en stemme. Kultur hjælper den unge til større selvforståelse og forståelse af verden. Kultur kan være med til at integrere unge i en verden, der for mange forekommer splittet. Ungdomskultur er ofte

»modkultur«, fordi ungdomslivet er arena for identitetsudvikling, selvstændiggørelse og personligt udtryk. Ungdomskulturen er også et demokratisk potentiale. Men i stedet for de traditionelle forpligtende og demokratiske sammenhænge, som kendes i foreningslivet, søger de unge mere løst knyttede netværk præget af projekter, lystbetonet samvær og det undersøgende og eksperimenterende. Fra kommunal side er det væsentligt, at vi bakker op om ungdomskulturen, fx ved at stille rammer til rådighed, som de unge kan udfylde, hvis de har noget på hjerte.

På den ene side må vi få fat i de unge, hvor de er, og ikke skræmme dem væk med et eller andet kultur, som måske både er højpandet og langhåret. På den anden side må vi sørge for, at både børnene og de unge møder den klassiske kulturarv og lærer, at der er kvalitetsforskel. Alt er ikke lige godt. Én måde er at servere klassikerne i en moderne form, fx som når Betty Nansen Teatret viser Shakespeares »Købmanden i Venedig« med rap og stand-up komikere. Det unge publikum strømmede til, og responsen fra de unge var overvældende.

Idræt – også for de uorganiserede

Den ikke-organiserede idræt har fat i alle aldersgrupper og appellerer ikke mindst til de unge. I stedet for at lade denne bevægelsesform og ungdomskultur leve sit eget liv bør vi fra kommunal side støtte op om den og give mulighed for at benytte kommunens faciliteter. Konkret kan det ske ved, at vi giver de unge såkaldt »åben hal-tid«. Men det kræver en mere fleksibel tolkning af Folkeoplysningsloven end normen er i de fleste kommuner i dag. Der er også brug for et anderledes kommunalt engagement i forhold til disse unge, hvis vi ønsker at få dem i tale og engageret i nærdemokratiet. For at kunne rumme de uorganiserede idrætsudøvere er vi bl.a. nødt til at bløde op på reglerne omkring bestyrelsesarbejde.

Vi skal fastholde grundtanken om det forpligtende fællesskab, ansvar og demokratiopdragende arbejde, som det kendes fra foreningslivet, samtidig med at vi også åbner for en anden form for deltagelse. Og vi skal udvikle optimale rammer i kommunerne, så vi holder balancen mellem fokus på individet og på fællesskabet. Det er vigtigt, at der sikres plads til og muligheder for de uorganiserede og ad hoc prægede idræts- og deltagelsesformer inden for fritids- og kulturlivet i kommunerne, både for de unge og ældre.

Også hvad angår selve idrætsfaciliteterne, er det på tide med nytænkning. Faciliteterne skal kunne honorere de unges krav og ønsker og samtidig følge udviklingen i idrætsverdenen. Tænk på, hvordan byens rum (torve, stier og parker) kan stimulere til fysisk udfoldelse som supplement til de eksisterende idrætsfaciliteter. Forbedring og udvikling af faciliteterne kræver, at kommunerne samarbejder og indgår partnerskaber. Det bør være umiddelbart tilgængeligt og indbydende for alle at bevæge sig. Kommunernes legepladser kan i højere grad udfordre og inspirere til bevægelse. F.eks. kan der etableres naturlegepladser med forhindringsbaner, hvor der er mulighed for at klatre, kravle, krybe og balancere – i former og sværhedsgrader, der både appellerer til børn, unge og voksne. De voksne er forbilleder for børnene, hvis de bevæger sig vil børnene naturligt følge efter.

Attraktive, udfordrende og trygge rammer vil også kunne inspirere den voksende gruppe af overvægtige børn til bevægelse. Et aktivitetsmiljø, hvor der er mulighed for alsidige og uforpligtende bevægelsesformer og hvor det er muligt for alle at opleve succes. Bevægelsesglæde forudsætter oplevelse af succes. Alle skal opleve at vinde noget ved det. Det skal være sjovt med små stjerner i øjnene og pulsen skal op.

Det er vigtigt, at det ikke-organiserede idrætsliv gives status og prioriteres. Al fysisk aktivitet er centralt for et sundt liv, hvorfor idrætten spiller en væsentlig rolle i forbindelse med den sundhedspolitiske udfordring.

I kommunerne lytter vi meget til de organiserede brugere. Nu er tiden kommet til de ikke-organiserede. Ellers vil de organiserede fortsat sætte dagsordenen, hvorved vi risikerer at miste en stor del af de unge, som søger kultur- og fritidsaktiviteter på andre måder og tidspunkter.

Kultur handler om den måde folk lever og interagerer på. Kultur skal være til lyst og skabe undren og glæde, men også vække til kritisk eftertanke, stille spørgsmål, udfordre og skabe debat. Idræt er fysisk udfoldelse, der kan sikre velvære og overskud for den enkelte, ligesom holdaktivitet kan give en oplevelse af sammenhold og fælles ansvar.

Debatoplægget: "Nye tider, ny kultur- og fritidspolitik" kan læses på Børne- og Kulturchefforeningens hjemmeside: www.bkchefer.dk